

oogen van het Fransche volk — tot Duitsch keizer uitgeroepen, en Wilhelm II, de zoon der Brandenburger keurvorsten, strijdt thans tegen een halve wereld, die de macht van Hohenzollern wil breken. Te midden van den vreeslijksten oorlog, dien de wereld ooit aanschouwde, heeft keizer Wilhelm de gedachtenis gevierd van het vijfhonderdjarig bestaan van het Hohenzollernhuis, en terwijl Frederik II tot lijfspreuk had: „God staat aan de zijde der sterkste bataljons," heeft de keizer gezegd: „Wie God tot Bondgenoot heeft, is de sterkste."

Wij houden het met de laatste spreuk en niet met de eerste. Want in de eerste openbaart zich de wijsheid der wereld, en de laatste is gegrond op Gods Woord.

L. P.

DIRK.

Enmaal in de maand komt hij bij mij om couranten en weekbladen te halen, die allen bij hem thuis gaarne lezen, en ik moet het al heel druk hebben of al heel moe zijn, als ik niet even naar hem toe ga om met hem te praten.

Klein, als ware hij pas dertien, staat hij vóór me, de jongen van zeventien. Klein is het gezichtje, klein zijn de handen, waarmede hij zoo trotsch is al brood te verdienen. Alleen de oogen zijn oud, de oogen spreken van zorg en moeite. Even lichten zij als zij goedendag zeggen, even straalt het gezicht en klinkt zijn opgewekt: „Dag mevrouw!" Maar dan komen er de schaduwen weer in, die men ziet in de oogen van de kinderen der armen, die zorgen hebben, en die weten, dat het leven zorg en moeite geeft. . . . En als men hem dan aan het praten brengt, en hij vertelt van de duurte der tijden, van den broeder, die soldaat is geworden, en men merkt, zonder dat hij zelf dit wil, hoe hij de steun en raadsman is van zijn moeder, daar er bij hem thuis op den vader weinig te rekenen valt, helaas, dan krijgt men eerbied voor dat kleine dappere kereltje — eerbied — en groot medelijden.

En 's zomers, als hij komt, en ik krijg de boodschap, dat hij me „graag spreken wil," dan weet ik het al, dan brengt hij me een maaltijd groenten op eigen grond gekweekt, op het lapje achter hun huis, waar zijn moeder en hij óók al het voornaamste doen en waar zij zoo vlijtig arbeiden in de avonduren, als zijn werk is afgelopen. Afgeven zal hij zoo'n pakje nooit, neen! Zoo iets wil hij zelf geven, zelf zien wat ik er wel van zeg, zelf zien of ik blij ben. Dan straalt dat kleine gezichtje, en trotsch is hij, als een koning zoo trotsch, als hij 't mij overhandigt. En ik weet niet hoe dankbaar ik mij toonen zal, hoe ik duidelijk genoeg mijn blijdschap zal uiten, om dat blijde licht te doen blijven in die oogen, en dien glimlach, half verlegen, half trotsch, niet te doen verdwijnen!

Kleine Dirk! Je bent groot in je wilskracht om het goede te doen, groot in je pogen om met je kleine zwakke lichaam je moeder tot steun te zijn, en elken keer dat ge komt, zijt ge, u zelve geheel onbewust, voor mij een opwekking en een voorbeeld. — Een opwekking tot blijmoedig voortgaan, een voorbeeld tot tevredenheid.

M. v. M.

GEDACHTEN.

Overleg, en leg wat over.

God heeft u zwaar beproefd! — Ik weet
Eén troostgrond maar: dat Hij het deed.

Des menschen geest kan veel op ieder kunstgebied,
Natuur staat hem ten dienst; 't Heelal stelt hem geen perken;
Hij kan de minste fout bij anderen bemerken,
Maar bij zich zelven niet!

- STAATSLIEDEN - UIT DEN WERELDOORLOG.

RADOSLANOF, de Bulgaarsche premier.

Dát is de gloriëdag van zijn leven geweest: Maandag de 27^e December 1915!

Een dag, gelijk aan menig staatsman nóót wordt gegund, wijl het ook voor hen — denk aan onzen Groen — bevoorrecht wordt, dat het zoo vaak een ánder is, die zaait en een ánder, die maait.

Maar áls het dan ook iemand overkomt, dat zijn staatkundig streven met een overwinning wordt bekroond, terwijl vorst en volk hem om strijd gelukwenschen en huldigen om zijn doorzicht, volharding en schitterend politiek beleid, dán mag men met recht zeggen, dat zoo iemands zon in 't zenith staat!

In de straten van Sofia, de hoofdstad van Bulgarije, was een ongewone beweging.

Had men de laatste drie maanden van niets gehoord dan van den Oorlog, tháns is die derde oorlog tegen Servië, den grooten mededinger op den Balkan, met een algeheele overwinning geëindigd.

't Hééft, helaas! veel bloed gekost . . . maar de inval der Bulgaren in Macedonië, hún Macedonië, dat hun in 1913 diefelijk ontstolen werd en dat hun veel dierbaarder nog is geweest en geworden, al die eeuwen van Turksche onderdrukking door, dan de Elzas het Frankrijk is, — die inval is een zegetocht geworden.

Macedonië is thans, tot Albanië en de Grieksche gréns toe, bevrijd. Naar 't Noorden is de verbinding met Weenen en Berlijn hersteld. Op het Merelveld zijn de laatste geregelde troepen der Serviërs verslagen. En het overschot zocht over de woeste bergen van Albanië een toevluchts-oord bij de zee. . . . 't Bulgaarsche leger heeft de nederlaag van '13 volkómen gewroken.

En nu, heden, den 27^{en} December, komt het Sobranje bijeen.

Tot tweemaal toe heeft tsaar Ferdinand het gewaagd, ten spijt van 's lands grondwet, de volksvertegenwoordiging, die den 28^{en} September reeds bijeen had móeten zijn, niet bijeen te roepen, — ongetwijfeld de meest gewaagde stap, dien een constitutioneel vorst doen kán, en die hem, was de oorlog eens tegengeslagen, zijn troon had kunnen kosten.

Maar tsaar Ferdinand van Bulgarije heeft zeer veel menschenkennis!

Den overwinnaar, dát weet hij! wordt véél vergeven. . . .

't Kon eenvoudig niet, in den herfst, toen de veerkracht der gánsche natie zich op één punt richten moest, de aandacht te verdeelen en de energie te verzwakken, door achter den rug van het Leger 't veelpratend Parlement aan 't vergaderen te zetten!

En zoo was dan bij simpel Koninklijk Besluit het Sobranje eerst verdaagd tot eind October, en waar men toen middenin 't heetst van den strijd was, nogmaals verdaagd tot aan 't eind des jaars.

Heden, den 27^{en} December, komt nu dat Sobranje bijeen.

Zal tsaar Ferdinand in eigen persoon de Troonrede uitspreken?

Sinds den afloop van den ongelukkigen Balkan-oorlog heeft hij zich niet in 't midden der volksvertegenwoordigers vertoond. Zelfs zijn volk zag hem zelden. Hij had zich teruggetrokken in zijn paleis te Wranja, 'n uurtje wandelens van Sofia af. Wel was hij, sinds zijn troepen zegevierend Macedonië binnentrokken, iets minder onzichtbaar geworden, doch zelfs aan den morgen van dezen dag weet het volk niet, of het zijn koning zien zal of niet.

Wie echter vást komen zal, wie, als tsaar Ferdinand wegblijft, de hoofdpersoon zal zijn en in zijn naam de Troonrede lezen: *Radoslanof!*

Het is heden *zijn* dag, zijn gloriëdag!
Zelfs zijn politieke vijanden zullen hem heden toejuichen en warmen dank brengen voor 't geen hij ten nutte van het patria heeft gedaan.

Nu, daar treedt hij de vergaderzaal binnen....

Een goede zestiger, stevig, kalm, zelfbewust, met vollen baard en zwaren haardos, waardoor de zilveren draden zich meer en meer heenweven gaan.

Van alle kanten stijgt het gejuich op, dat aanzwelt tot één grootsche, machtige betooging ter eere van den man, wiens ijeren wil en welberekende diplomatie Bulgarije zulk een grooten stap nader hebben gebracht aan de vervulling zijner nationale idealen.

En het hóúdt maar niet op, 'tgejuich om hem heen....

Wie de Bulgaren kénnt in hun dagelijksch bedrijf: koel, nuchter, berekenend, onbewogen, die voelt, dat een machtig gevoel de harten beroeren moet, als het zóó tot uiting komt.

Kalm, met een glimlach om zijn slimmen mond, licht buigend zijn dank brengend voor de ovatie, waarmee men hem ontvangt, schrijdt Radoslanof voort naar zijn plaats.

Hier, in het Sobranje, is het *zijn* strijdtoneel, al de jaren, dat de Bulgaarsche staat bestáát. Hier, én in zijn kabinet, waar hij een jaar lang de „centralen” en de „entente” tegen elkaar heeft laten optreden, zonder te laten merken — 't is zijn meesterstuk als diplomaat! — voor wie hij in zijn hart reeds gekozen had.

Hier stond hij reeds, jong nog, op dertigjarigen leeftijd, als minister onder den Battenberger, en nadat deze zich door zijn telegram aan den Tsaar had onmogelijk gemaakt, heeft hij naast Stamboelof, den ijeren premier, in die hachelijke jaren, zijn vaderland gered van 't gevaar een wingewest te worden van Rusland. Dat Bulgarije een *eigen* ontwikkeling verkreeg, die den vreemden reiziger verbáásd doet staan over wat ze in zoo luttel jaren heeft bereikt; dat het, ofschoon „orthodox” als Rusland, niet verrusde, maar een *eigen* volk bleef, dat nú zelfs tégen Rusland kiezen dorst: Bulgarije heeft het mee aan Radoslanof te danken.

Hij had en heeft zijn gebreken.... maar hij was gróót in zijn vaderland.

Naar buiten hoorde men weinig van hem al die lange jaren. 't Was geen wonder. Bulgarije telde zoo weinig mee in de internationale politiek, en de eenvoudige man, wars van alle vertoon, was tevreden, dat hij krachtig meewerken mocht aan de metamorfose van Bulgarije, dat in dertig jaar, van 1885 tot 1915, van een boerenland een bloeiende cultuurstaat werd.

De groote wereldoorlog bracht hem ineens in 't centrum der internationale verwickelingen. De groote staten van Europa gaven elkaar rendez-vous te Sofia en de prijs van 't vinnig-diplomatieke duel zou de hulp van Bulgarije zijn...

Dát ingewikkeld, onbloedig duel heeft Radoslanof behéerscht. Hij hield *zijn* doel voor oogen, liet zich door niets daarvan afleiden, legde niemand zijn plannen bloot.... en sloeg op zijn tijd, die de juiste bleek, toe....

Wederom klinkt gejuich, sterker, luider nog dan daareven, — 't gansche Sobranje is opgestaan en de geestdrift van zaal en balkons is angstwekkend nu: tsaar Ferdinand, vergezeld van zijn twee zonen, is gekomen, om in deze historische ure zijn volk te zien oog in oog, en het te spreken, mond tot mond.

Eindelijk komt men tot rust en de Troonrede wordt gelezen. Daarná echter kwam 't merkwaardigste moment van dezen dag, dat wie 't bijwoonden nooit vergeten zullen!

In plaats van, na de lezing der Troonrede, de zaal te verlaten, daalde tsaar Ferdinand van zijn troon en schreed op. Radoslanof toe, en toen, als ten overstaan van het gansche land, betuigde de vorst hem zijn warmen dank voor al 't geen hij, zijn leven lang, maar de laatste maanden niet 't minst, voor het vaderland had verricht....

Een uiting van onbeschrijflijke geestdrift bezegelde dit woord.

't Was Radoslanofs gloriëdag!

P. Br.

JAN LIGTHART. †

Uit de couranten hebben we reeds het bericht van het plotseling overlijden van Jan Ligthart vernomen. In Laag-Soeren zocht hij herstel door rust. Maar ook daar, naar ik nog een week vóór zijn verscheiden hoorde, was voor hem van geen rusten sprake. Een man, die leefde zooals hij, moest wel de woestijn ingaan om rust te vinden. Waar menschen waren, daar was werk voor hem. En zoo kwam ook uit Laag-Soeren nog het bericht, dat hij zich niet rustig hield. Tenminste niet zooveel rust nam, als hij behoefde. En nu is het uit. Een hartaandoening maakte een plotseling eind aan zijn werkzaam leven. Jan Ligthart is niet meer. Zijn taak is afgedaan. Wij hadden nog heel wat voor hem te doen. H. M. de Koningin had hem geraadpleegd over de opvoeding en het onderwijs Harer Dochter. En zeker was voor ons zevenjarig Prinsesje de keuze van Jan Ligthart geen ongelukkige. Met velerlei werk werd nog op hem gerekend. Maar het heeft niet zoo mogen zijn. Jan Ligthart is van zijn taak ontheven.

Wat is Jan Ligtharts taak geweest?

De Hagenaars kennen hem natuurlijk, den meester uit de Tullingstraat. Daar in de volksbuurt bij het station van de Hollandsche Spoor, daar kent iedereen hem en zijn school.

Maar ook daarbuiten.

Ook in ons vaderland kennen zeker alle onderwijzers Jan Ligthart. En menig ander. Vaders en moeders. Ook jongens en meisjes. Ze hebben zijn boekjes gelezen en hebben er wel van genoten, want Jan Ligthart had een goede pen en een goed hoofd en een liefdevol hart.

Maar ook buiten ons vaderland kende men hem. In zijn school kwamen bezoekers van vele landen. Vooral uit het Noorden, uit Zweden en Noorwegen. Ze kwamen in zijn school kijken. Kijken, hoe hij het deed. Wat hij deed. Want wat hij deed leek vaak heel anders dan het wel op een gewone school gebeurt. Leeren door doen.

Maar dat was de buitenkant van zijn opvoedingssysteem. Zoo kan de een het en de ander kan het niet. Moet het ook zoo niet doen, moet het ook zoo niet willen doen. Bij de opvoeding moet men elkaar niet nadoen, moet men elkaar ook niet willen nadoen. Ieder moet voor zichzelf de manier vinden, waarop hij opvoedt. Maar de binnenkant, datgene waar het op aan komt, dat was bij Jan Ligthart wel de moeite van het bekijken waard.

„Opvoeden is toch zoo uiterst eenvoudig,” zei hij nog geen drie jaar geleden. En hij vertelde van een gesprek aan tafel in een zomerpension, waar een oude, ongehuwde, kinderlooze houtkooper een college in de paedagogiek gaf. Niet door over de dingen te praten, maar door ze te doen.

„Hoe winnen we de jeugd?” „Liefde is de drijfveer, die het verstand in werking stelt tot het zoeken en aanwenden der doeltreffende middelen. Als de liefde niet dringt, zal het verstand niet zoeken.”

Is daar niet wat, dat onze overweging verdient?

Of dit? „Wanneer we verbeteren willen, moeten we beginnen met onszelf.”

Dat kunnen we allen onderschrijven. Beter dan hetgeen hij er oogenblikkelijk op laat volgen: „Geen principen, maar neigingen beheerschen de wereld.”

Ofschoon we weer hartelijk instemmen met hetgeen daarop weer dadelijk volgt: „De revolutie des harten moet aan de revolutie der wereld voorafgaan.”

Hoe hij dan opvoedde?